

Γενική Ἐκκλησιαστική Ἱστορία

Καθ. Ἰωάννης Ἀντ. Παναγιωτόπουλος
Τμήμα Θεολογίας, Θεολογική Σχολή,
Ἐθνικὸ καὶ Καποδιστριακὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν

Ἡ περὶ Λόγου διδασκαλία :
Λουκιανὸς ὁ ἀποσυνάγωγος

- **Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν. ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων· καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης· οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ. οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν. **Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. (Ἰω. 1, 1-14).****

ὁ Πρόλογος τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου

ἀνακεφαλαιώνει τὴν ὅλη διδασκαλία τῆς Κ.Δ. καὶ περιγράφει κατὰ τρόπο σαφῆ τὴν *αἰδία ὑπαρξη* καὶ τὴ *φυσικὴ θεότητα* τοῦ σαρκωθέντος Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἐπίσης καὶ τὴν *ταυτότητα* τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἰησοῦ Χριστό.

ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦταν ὁ
ἴδιος ὁ σαρκωθεὶς Λόγος

...

Κακοδοξία: ὁ Λόγος ἀπλῶς ἐνοίκησε στὸν Ἰησοῦ Χριστό.

ὁ Λόγος ὡς μονογενῆς Ὑιὸς
τοῦ Πατρὸς γεννᾶται ἀνάρχως
ἀπὸ τὸν Πατέρα (γεννητός)

...

Κακοδοξία: γεννητός, δηλ. κτίσμα!

- **Ἀντιοχείας Ἰγνάτιος, ὁ Θεοφόρος, (70-107/117)**

«εἷς Θεός ἐστι, ὁ φανερώσας ἑαυτὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, ὅς ἐστιν αὐτοῦ Λόγος» (Μαγν. 8, 2)

- **Ἰουστίνος ἀπολογητῆς καὶ μάρτυρας (†165)**

σπερματικὸς λόγος

- **Τατιανός (120-170)**

- **Ἀντιοχείας Θεόφιλος (169-188)**

Παρανοήσεις:

- ταύτιση τοῦ Λόγου μετὸν Πατέρα

- ἄρνηση τῆς προσωπικῆς ὑποστάσεως τοῦ θείου Λόγου

Λουγδούνου Ειρηναίος (178-202)

Ἡ ταύτιση τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν σωτήρα τοῦ κόσμου Ἰησοῦ Χριστοῦ θεμελίωσε τὸν ἄξονα τῆς ὅλης διδασκαλίας τοῦ Εἰρηναίου στὴν παύλεια κυρίως θεολογία περὶ τοῦ «παλαιοῦ» καὶ «ἐσχάτου» Ἀδάμ. - Ἀνακεφαλαίωση -

Τερτυλλιανός (150/60-225/40)

una substantia (οὐσία καὶ ὄχι ὑπόσταση) tres personae (πρόσωπα καὶ ὑποστάσεις) in uno stato

Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς (140/50-220/231)

Ὠριγένης (185-253/4): ὁ Λόγος «ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ»

Μοναρχιανισμός:

Ἡ προσπάθεια ἀπόδειξης ὅτι τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδας ἀποτελοῦν «μοναρχίαν», «μονάδα», ἓνα πρόσωπο, τὸ ὁποῖο ταυτιζόταν πάντοτε μὲ τὸν Πατέρα.

⇒ ἀρνηση τῆς πλήρους θεότητας τοῦ Υἱοῦ, ἢ

⇒ ἀρνηση τῆς διακεκριμένης προσωπικῆς ὑποστάσεως τοῦ Υἱοῦ, ὁ ὁποῖος ὅμως φανέρωσε στὸν κόσμο τὴν πλήρη καὶ φυσικὴ θεότητα τοῦ Πατρός

• Δυναμικοὶ Μοναρχιανοὶ ἢ Υἱοθετιστές

• Τροπικοὶ Μοναρχιανοὶ ἢ Πατροπασχίτες

Τροπικοί Μοναρχιανοί ἢ Πατροπασχίτες

Πραξέας : Πατροπασχίτες

Νοητός

Σαβέλλιος

Ἀραβίας Βήρουλλος (Γ' αἰ.)

Δυναμικοί Μοναρχιανοί ἢ Υἱοθετιστές

Ἄλογοι

Θεόδοτος ὁ Σκυτεύς & Θεόδοτος ὁ Τραπεζίτης

Ἀρτέμων ἢ Ἀρτεμάς

Ἀντιοχείας Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς (260-268/69)

Ἡ ἔριδα τῶν δύο Διονυσίων

Ἀλεξανδρείας Διονύσιος (247-265)

Ῥώμης Διονύσιος (259-268)

Λουκιανός ὁ ἀποσυνάγωγος (†312)

- Ἰδρυτὴς τῆς Σχολῆς τῆς Ἀντιοχείας
- *Γνώστης τῆς ἑβραϊκῆς γλώσσας*
- *Ἑρμηνευτὴς τῆς Ἀγίας Γραφῆς : κριτικὴ ἱστοριογραφικὴ μέθοδος*
- *ἀκοινωνησία: Δόμνος - Τιμαῖος - Κύριλλος*

Σχολὴ τῆς Ἀντιοχείας

**Ὁ ἐρμηνευτικὸς ὀρθολογισμὸς τῆς
Ἀντιόχειας ἀναπτύχθηκε σταδιακὰ
σὲ θεολογικὸ ὀρθολογισμό.**

...

Τέλος